

Uniunea scriitorilor din închisori. Libertatea mută

Petre Anghel

Universitatea din București

Abstract : *During the first decades after the soviet occupation in 1944, the Romanian writers were yield to certain diverse and severe pressures. Some of their books were prohibited, some had no right to publish, and some were arrested and condemned to many years of detention. Petre Pandrea, himself a political inmate during these times completed a list of all inmate writers. The article completes the list and analyses the socio-political context of the era by describing the groups of writers that got to express themselves during the time.*

Keywords : literature, journals, proletcultism, language, party

Cuvinte-cheie : literatură, reviste, proletcultism, limbă, partid

Poezia română ființează, în primele două decenii de după ocupația sovietică, în închisori, prin poeți de valoare: Vasile Voiculescu, Ragu Gyr, Nichifor Crainic, Theohar Mihadaș, Virgil Carianopol, Ion Caraion, Andrei Ciurunga, Aurel Baghiu, Ioan Ploscaru. Alături de poeți suferă în tăceri murmurate și alți literați: Constantin Noica, Dinu Pillat, N. Stainhard, Adrian Marino, Aurel Martin, Ecaterina Bălăcioiu (soția lui E. Lovinescu), Romulus Dianu, Petre Pandrea, Petre Țuțea etc.

În 1958, Petre Pandrea îi spune lui Ion Vitner: „Îți închipui cât ar fi tăcut Eminescu, dacă în loc să stea la Iași, lângă Maiorescu, ar fi nimerit la Craiova, lângă Șerban Făgețel, în loc să publice la *Convorbiri literare*, ar fi scris la *Ramuri?* Mediul, frati-meu, mediul...” (Pandrea, 2000, 279).

În același an vine în fruntea statului Ion Gheorghe Maurer. Petre Pandrea, care-l cunoștea de mult, notează: „tată sas, mamă franțuscă alsaciană, rămasă văduvă de tânără. Crescut la liceul militar Craiova între

11-18 ani, are toate defectele și calitățile olteanului de adopție, o anumită facondă a trivialității, care este de mare efect printre proletari și cheflii. El este omul de casă al lui Gheorghiu-Dej și a pontat pe această carte. E un jucător de ruletă politică” (Pandrea, 2000, 279).

Petre Pandrea numără în anul 1964, după a doua arestare a lui – când sunt toți deținuții politici scoși din închisoare de Gheorghiu Dej, care tot el era răspunzător și pentru arestarea lor – 44 de nume, pe care i-aș numi cei 44 de mucenici ai culturii române. Pandrea, el însuși deținut politic, dă nume listei: *Uniunea Scriitorilor de la Aiud*. Membrii adevăratei Uniuni a scriitorilor sunt toți închiși: Ion Petrovici, Traian Brăileanu, Gane, Radu Gyr, Titus Cristureanu, Sandu Lieblich, Anton Dumitriu, George Manu, Sandu Tudor, Paul Sterian, Tudor Popescu, Dumitru Stăniloie, Dumitrescu-Borșa, Ioan Victor Vojen, Luca Dimitrescu, Cristofor Dancu, Fane Vlădoianu, Petre Pandrea, Petre Țuțea, Ion Gheorghiuță, Dorin Hasnaș,

Cuza Marinescu, Popescu-Prundeni, Romulus Șeișanu, Romulus Dianu, Sergiu Dan, Peltz, Ilie Rădulescu, Ion Dimitrescu, Arșavir Acterian, Valeriu Anania, Nicolae Pătrașcu, Roman Braga, V. Voiculescu, Al. Mironescu, Gabriel Bălănescu, Ion Manta, Zaharia Boilă, Nedelescu, Ilie Niculescu, Ion Caraion, Ernest Bernea, Radu Budișteanu, Nichifor Crainic.

Listei lui Petre Pandrea i se mai pot adăuga: Nicole Carandino, G. Ivașcu, Petre N. Caraman, Mircea Damian, Anton Golopenția, Maria-Ioana Cantacuzino, Ovidiu Papadima, Vladimir Streinu, Ovidiu Cotruș, Mihaela Ghițescu, Al. Ivasiuc, Paul Goma, Ion D. Sîrbu, Victor Valeriu Marinescu, Ștefan Augustin Doinaș, Marcel Petrișor, Leonid Dimov, Valeriu Anania, Sergiu Al. George, Alexandru Paleologu, Lena Constante, Pericle Martinescu, Florin Constantin Pavlovici.

Condamnărilor variază de la „cel puțin” câțiva ani până la condamnare silnică pe viață. Doar titlurile cărților și studiilor semnate de acești autori ar umple zeci de pagini. Chiar și în închisoare, asupra poeziilor se fac presiuni să renunțe la sensul cuvintelor. Cei care nu sunt încă arestați simt pericolul: Vasile Voiculescu va scrie în poemul *Neagra labă: A ridicat păcatul neagra-i labă/ O-nmoaie-n scârna aurului greu/ Și-o-ntinde scribilor să scrie-n grabă/ Ocări asupra lumii Tale, Doamne-al meu.// Tu verb al slavei, cât sunt de pigmeu,/ Ferește-mă să nu mă fac tarabă/ Și-n orice poezie, cât de slabă/ Să-nchid un tainic strop de Dumnezeu.*

Scriitori rămași în afara zidurilor închisorilor, dar care nu vor să se regimenteze curentului proletcultist (sau nu li se acceptă paginile scrise, pe motiv că nu au fost susținători ai politicii comuniste) tac sau se întălnesc pe unde pot. Un loc frecventat de scriitori în anii 1950-1955 era o biată cărciumă de la subsolul unui bloc din piața C.A. Rosetti, „Pestera”, pe care au numit-o *Singapore*. Aici veneau: Gheorghe Mărgărit, Eugen Schileru, Leonid Dimov, Florin Pucă, Mircea Ivănescu, Dimitrie Stelaru, George Astaloș, C. Tonegaru, Radu Stanca, Miron Georgescu, Marcel, Teodor Pica, Tudor

George, autonumit Ahoe. Acesta din urmă chiar va publica în 1970 un volum „Balade singaporene”, apoi un „Jurnal singaporean”.

În acest timp, apare la București, săptămânal, în continuarea *Revistei literare* (1947), revista *Flacăra*, organ al Uniunii sindicatelor de artiști, scriitori, ziariști. Redactor șef este comunistul ilegalist Eugen Jebeleanu, autorul unui reportaj despre un alt ilegalist, viitorul secretar general al Partidului Comunist Român, Nicolae Ceaușescu. Revistă își propune să combată de pe pozițiile clasei muncitoare, constructoare a socialismului, prin toate mijloacele, ideologia burgheză, să sprijine literatura angajată și să contribuie la consolidarea noii atitudinii față de principalele probleme filozofico-estetice și de viață. Inițial, revista acordă o mare atenție literaturii, publicând texte literare, articole, cronici și recenzii conținând ideile de bază ale proletcultismului de tip sovietic. Colaboratorii revistei sunt – pe lângă Camil Petrescu, atașat de formă, fiindcă „dădea bine în poză”, fiind un scriitor important, care părea că ar vrea să scrie după rețete, mai vârstnicii: I. Petrovici și Radu Boureanu. Lângă ei, dar în forță: Marcel Bresașu (Marcel Bresliska), Nina Cassian (Renée Annie Cassian), Silvian Iosifescu, M. Novicov, V. Tulbure, Paul Georgescu, Al. Jar (Alexandru Avram), Paul Cornea, Geo Dumitrescu, Mihnea Gheorghiu, H. Bonciu, Aurel Baranga, Dan Deșliu, N. Jianu, George Dan, Ury Benador, Valentin Silvestru, Arhtur Maria Arsene (Arthur Leibovici), Victor Kernbach, Maria Banuș, Remus Luca, Al. Șahighian, Radu Bogdan, D. Corbea, E. Camilar, I. Potopin ș.a.

Scriitorii nearestați își petrec zilele prin încăperi insalubre, prin cărciumi și restaurante. Cei mai în vârstă mai au acces la cafeneaua „Capșa”, unde-i pot vedea pe Ion Barbu, Al. Rosetti, Păstorel Teodoreanu. Cel din urmă, mare gurmand și iubitor de vinuri bune, se va defula în epigrame și calambururi, toate circulând în Capitală și în provincie din gură în gură. Folclorul e mai puternic decât cuvântul scris. Printre ele: *Petru Groza, florus/ Stă cu fundul la Apus/ Ca s-arate Apusului/ Cum e fața rusului.*

Cărturarul Dimitrie Cantemir intuiuse că Imperiile au ciclurile lor de creștere și descreștere, așa că unii sperau să vină și rândul colosului sovietic s-o ia la vale. Dar deocamdată nu se vedeau semne. Uneori intervenea însă destinul, care mai scurta viața câte unui dictator și atunci regenerau speranțele că mai rău decât a fost cu el nu se poate. Românul este de neam vechi și e învățat cu așteptarea. A văzut multe popoare care s-au crezut buricul universului și au dispărut în neant. Mongolii nici nu aveau timp să-și ridice corturile și porneau mai departe în goana după alte pământuri care le așteptau risipirea. În anii '50, când se petrece povestea noastră, își vorbeau limba pe ascuns, limba oficială a statului fiind rusa. Turcii, care ne asiguraseră cândva suveranitatea și primeau convoaie încărcate cu aur, vite și miere de albine, plecaseră demult din preajma noastră și ne lășaseră amintire doar niște moschei prin Dobrogea, iar bonus niște obieciuri prin care se puteau îmbuna cei puternici. Bulgarii, care formaseră cândva un imperiu bulgaro-român, se retrăseseră în sudul Dunării și ofereau rușilor cei mai slugarnici ideologi, sperând la un Imperiu în întregime slav.

Scrierile lui Miron Costin nu mai erau învățate la școală, dar el spusese, în poema *Viața lumii*, încă din secolul al XVII-lea, cui avea urechi de auzit, că Xerxes, Machidon, Artaxers, Augus, Pompei, Țirus dispar, fiindcă „așa jocurește împărățiile lumii, așa prăvălește”, pentru că „Dumnezeu a vârstat toate cu sorocul, / au poruncit la un loc să nu stea norocul”.

Și, după această regulă, porunci Dumnezeu să se ducă în lumea strămbilor cel mai și cel mai, și singurul Iosif Visarionovici Stalin, conducătorul popoarelor, la leatul 1953. Și jale mare fu la Kremlin și la București, jale fu, încât un tânăr poet comunist, Niculae Stoian, trebui ținut de mână să fie, peste balustradă curatul său trup în cap să nu cadă și nu-l lăsară prietenii spre a nu fi strivit de duritatea pietrei...

Iar până se hotărâră bolșevicii pe cine să pună peste capul lor, în România și în alte țări supuse țarilor se desfăcu puțin șurubul și se ușură strânsoarea.

După moartea lui Stalin și după Congresul XX al P.C.U.S. (1956), Partidul Comunist s-a distanțat puțin de Moscova, trupele sovietice au plecat, luând cu ei consilierii, iar unele persoane prosovietice din conducerea partidului au fost înlăturate.

Gheorghiu Dej se mai scuturase o dată de cominterniștii trăitori la Moscova profitând de alte campanii și procese orchestrate în URSS și în alte țări aflate sub dominație sovietică. Pe unii i-a acuzat de „cosmopolitism”, de „deviere de dreapta”, pe alții de activități „antipartinice”, pe unii de sabotarea colectivizării agriculturii și pe alții de legături cu legionarii, cu agenți străini, cu sioniști etc. Ana Pauker a fost exclusă din Partidul Muncitoresc Român, iar în februarie 1953 a fost supusă unui șir de interogatorii în vederea unui proces politic, dar în luna aprilie 1953 a fost eliberată din închisoare și ținută mai mulți ani în arest la domiciliu. Avea însă masa asigurată și o ... servitoarea, care-i făcea micile treburi casnice. Evident, o femeie cinstită, din popor, ca ea nu-și putea murdări mâinile, încă nespălate de sângele dușmanilor, sprijinitorii burghezo-moșierimii.

Pe Vasile Luca, în 1954, l-a condamnat la moarte pentru trădare, în stilul proceselor cărora el le hotăra sentința din culise. Generos, Dej i-a comutat pedeapsa în detenție pe viață. A decedat în închisoarea Aiud, unde zăceau și cei condamnați de regimul pe care îl slujise. Lucrețiu Pătrășcanu, deși se detașase de Moscova, părea că e naționalist. Și era. A fost condamnat la moarte. Lui nu i s-a comutat pedeapsa, era mai inteligent decât toți tovarășii lui, deci trebuia să moară. La eliminarea lui Pătrășcanu, factor hotărâtor a fost Miron Constantinescu, iar Pătrășcanu a fost executat. Iosif Chișinevschi împreună cu Miron Constantinescu încercase schimbarea lui Gheorghiu Dej, însă acesta, ajutat de Al Moghioroș și de alții, s-a dovedit mai abil, iar în 1957 îi va exclude pe amândoi din conducerea partidului. Vechea rivalitate dintre Miron Constantinescu și Gogu Rădulescu se încheia acum cu victoria celui din urmă.

Peste ani va fi reabilitat și Miron Constantinescu, de N. Ceaușescu.

Deci din distihul : *Ana, Luca și cu Dej/ Au băgat spaima-n burghעי* nu mai putea fi rostit decât un nume, Dej. Nu se mai striga nici *Stalin și poporul rus/ Libertate ne-au adus*.

Dar se puteau pune întrebări în cor la manifestațiile organizate de partid : *Unde sunt americanii ?* și răspundeau aceiași, tot în cor : *S-au ascuns ca șobolanii !*

Derusificarea instituțională a culminat în 1963, cu închiderea tuturor instituțiilor pro-sovietice : Institutul Maxim Gorki, Muzeul româno-rus, Institutul de Studii româno-sovietic, *Analele româno-sovietice*, revista *Timpuri Noi* etc. Limba rusă a devenit facultativă în învățământ, iar numele de localități, străzi, cinematografe, instituții au fost schimbate în nume românești. La fel s-a întâmplat și cu ARLUS. Prin Declarația din aprilie 1964, România comunistă s-a distanțat cât de cât de URSS.

Dar nu suntem încă la mal, realismul socialist e stăpân pe situație, cominterniștii sunt la putere, iar activiștii culturali de toate națiile și originile – români, sași, unguri, evrei, ruși, ucrainieni, bulgari, țigani (pe atunci nu erau romi) veghează ca scriitorii să n-o ia peste arătură, ci să meargă drept, pe drumul trasat de partid, după învățătura marxist-leninistă (Stalin murise, așa că se putea renunța la el, ba chiar nu mai era bine să faci trimiteri la el). Nu se poate spune că nu exista oarecare libertate pentru scriitorii. Exista. De pildă, în 1950, poetul Cicerone Theodorescu putea să-și numească volumul de versuri *Calea Griviței, poem*, iar Marcel Breslaşu avea libertatea să publice *Grivița roșie, poem*. De ce era așa de importantă Grivița este simplu : acolo fusese o grevă în anul 1933, la care participase și tovarășul Gheorghiu-Dej, actualul lider de partid.

Dintr-o infinită maculatură, încurajată de realismul socialist în anii 1944-1964 nu se pot reține decât câteva volume semnate de Nicolae Labiș, G. Călinescu, Marin Preda, Eugen Barbu. Cui i se pare că ar fi prea puține, iar opinia noastră prea exigentă sau nedreaptă, îi oferim posibilitatea de-a alege, înșirând în continuare aparițiile : Mihai Beniuc, *Steaguri*, 1951 ; Dan Deșliu, *Minerii din Maramureș*, 1951 ; Sadoveanu, *Nicoară Potcovă*, 1952 ; Nagy Istvan, *La cea mai*

înaltă tensiune, 1952 ; Zaharia Stancu, *Dulăii*, 1952 ; Marin Preda, *Desfășurarea*, 1952, Eugen Jebeleanu, *În satul lui Sahia*, 1952 ; Ion Călugăru, *Oțel și pîine*, 1952 ; M. Davidoglu, *Cetatea de foc*, 1952 ; Cicerone Theodorescu, *Un cântec din ulița noastră*, 1953 ; *Bietul Ioanide*, 1953 ; V. Em. Galan, *Bărăgan*, 1954 ; Titus Popovici, *Străinul*, 1955 ; Maria Banuș, *Ție-ți vorbesc, America*, 1955.

În anul 1956, are loc un eveniment peste care istoricul și sociologul nu pot trece. La 11 Martie, au loc alegeri, iar „Frontul Democrației Populare”, singurul care are dreptul să participe la alegeri, obține 99% din voturi !

Se observă însă în acești ani uoare tendințe de detașare de realismul socialist. Ele ajung până la noi în măsura în care au putut să scape de vigilența cenzurii. Marin Preda în *Moromeții*, plasându-și acțiunea înainte de război, are din capul locului o scuză. Eugen Barbu, în *Groapa*, își alege un mediu social în care lozincile partidului, dacă ar fi rostite, ar cădea în derizoriu în ochii oricărui cititor. G. Călinescu publică : *Studii și conferințe* despre Horațiu, Tasso, Cervantes, Tolstoi, Cehov, iar Tudor Vianu, *Literatură universală și literatură națională*, 1956. Un an mai târziu va publica *Problemele metaforei și alte studii de stilistică*, Perpessicius publică *Mențiuni de istoriografie literară și folclor*. Avantajul este enorm, din cărțile lui Călinescu, Vianu, Perpessicius, din studiile despre Horațiu sau Tasso, Cervantes sau Cehov, cititorii vor lua act de alt limbaj critic, de alte teme care au interesat artiștii, de diferențele de stil.

Vor publica, în același an 1957, și Silavian Iosifescu, *Drumuri literare*, Ion Vitner, *Firul Ariadnei*, Paul Georgescu, *Încercări critice, I*, Savin Bratu, *Cronici, I*, iar în anul următor va apărea revista *Probleme ale păcii și socialismului*. Am putea spune astăzi că au apărut degeaba : nu sunt genul de „materiale” care să influențeze publicul. Miza mare este educarea tinerilor în spiritul propagandei comuniste, iar aici obiectivul este, în bună parte atins. În manualele școlare și în programele universitare de specialitate devin subiect de studiu și analiză : A. Toma, V. Em. Galan, Eusebiu Camilar, Naghi

Isvan, Mihai Beniuc, Veronica Porumbacu, Maria Banuș, Aurel Baranga, Titus Popovici. Unii dintre ei știau ce va să zică literatura, dar, din păcate, selecția era proastă, acceptate erau doar acele fragmente care vorbeau despre problemele de conștiință ale clasei muncitoare în construcția socialismului. Adică despre nimic, fiindcă nu-i era permis scriitorului să se ocupe cu realele probleme ale omului, fie el muncitor sau savant.

Prezentarea unor concepții străine de literatură elevilor și studenților, oferirea de false modele, îndepărtarea tinerilor de literatura marilor culturi occidentale, interzicerea accesului la valorile culturii naționale au avut urmări catastrofale, unele neeliminate nici astăzi.

Anii de formare ai unui intelectual sunt anii din liceu și din facultate. De acești ani depinde sistemul de valori după care se va ghida de-a lungul vieții. Or, din păcate, criticii și istoricii literari care au autoritate astăzi în cultura română au fost formați exact în această perioadă. Eugen Simion, de pildă, născut în 1933, prinde din plin dogmatismul; în facultate, pe vremea lui, Lovinescu, de care se va ocupa mai târziu, este contestat și ponegrit. Același tratament îl aveau Maiorescu, Iorga, Dragomirescu. La fel se întâmplă cu mai tânărul lui confrate N. Manolescu, care dintre toți profesorii pe care i-a audiat în perioada de care ne ocupăm l-a ales pe Paul Cornea, din mai multe motive, firește. Unul, declarat de N. Manolescu în anul 2004 (revista *România literară*, nr. 43) este că „prin anii '60, Paul Cornea a extins la Institutul „G. Călinescu” (nu se numea așa pe atunci) metoda de a lucra în echipă cu studenți și cercetători”. Să nu fi știut N. Manolescu faptul că la fel procedase, înaintea lui Paul Cornea, și G. Călinescu, și că la fel făcea, înaintea lui Călinescu, și D. Onciu? Și că așa se întâmplă la toate universitățile și institutele de cercetare din lume? Știa și știe, desigur, dar simte nevoia să afirme din nou cine i-a fost mentor: „I-am întâlnit, apoi, și pe alții (onorifici doar, ca incomparabilul G. Călinescu, dar și pe academical Tudor Vianu sau pe blândul și înțeleptul Edgar Papu, pe Zoe Dumitrescu-Bușulenga, admirabilă prin vivacitatea ideilor

și a vorbirii, pe rigurosul istoric literar G.C. Nicolescu ș.a.m.d.), dar pe Paul Cornea nu l-a putut face uitat nici unul dintre aceștia”.

Este dreptul lui N. Manolescu, cu studii universitare terminate în 1962, în plină epocă proletcultă, să prefere, dintre atâția profesori, pe Paul Cornea, un distins critic și istoric literar, dar Manolescu nu ne convinge când spune: „specialist de pe atunci în pașoptism (în romantismul românesc, adică), Paul Cornea ni i-a înfățișat, nouă, junilor necorupți, care nu împliniserăm vârsta majoratorului, pe junii tot necorupți de la 1848, în cap cu Alecsandri”. Junii necorupți studenții lui Paul Cornea? Nu erau ei aleși după dosarele de cadre? Nu erau ei obligați să nu vorbească decât ce era pe placul partidului? Nu erau ei instruiți de S. Iosifescu, Savin Bratu, Ov.S. Crohmălniceanu, Ion Vitner? Ce să caute Vladimir Streinu printre ei, „fiu de exploatare” și doctor în filologie, cursurile și seminariile le ținea dl. Paul Cornea, devenit doctor în filologie abia în 1971.

Să revenim la afirmațiile lui Manolescu: „Paul Cornea a fost primul profesor adevărat pe care am avut norocul să-l întâlnesc la Facultatea de Filologie a Universității (pe atunci) «C.I. Parhon» din București”. Asta se întâmplă cu aproape o jumătate de veac în urmă. Mai exact, în toamna lui 1957. Să reținem anul: 1957. Cu zece ani înainte, Paul Cornea scrisese: „În coloanele *Dreptății*: subtilul domn Vladimir Streinu acumulează în câteva paragrafe ale unui recent articol intitulat *Panem et circenses*, mai multe gaje și mai multe impertinențe decât am fost obișnuiți să citim chiar la dl. Profilo, în cele mai puțin inspirate producții ale scrierii sale”. Urmează acuzele profesorului, pe care le sintetizăm: „Dl. Streinu polemizează de data asta cu Partidul Comunist Francez, dornic probabil să lichideze stânga franceză așa cum – știe toată lumea! – a isprăvit-o rapid pe cea românească”. Ați citit bine, așa scrie mentorul lui N. Manolescu: Streinu a isprăvit stânga românească! Și mai zice Străinu, spre revolta proletară a lui Cornea: „afirmă că estetica propusă de comuniști este partizană (ceea ce duce la stil cazarmă, fabrică, propagandă etc.!) și că

prin această concepție dispărea orice deosebire între francezul comunist și germanul hitlerist!” Așa a scris Vl. Străinu, acesta era adevărul și acesta este adevărul, dar Paul Cornea nu suportă asemenea opinii: „Afirmația din urmă, obrăznicie neîndrăznită până acum, pe câte știm, nici măcar de organul P.N.Ț., nu merită să fie discutată. Înseamnă să terfelim amintirea unei lupte care a stârnit admirația omenirii întregi, să azvârlim cu noroi în tot ce a fost mai pur și mai demn de respect din faptele trecutului apropiat: efortul maselor populare, conduse de comuniști, pentru a se dezrobi de sub tirania cotropitorului nazist și a-și cuceri libertatea”. Repede-repede Vladimir Streinu va fi dat afară din învățământ (era profesor la liceul Mihai Viteazul din București). Pentru a nu trăi numai din mila prietenilor, neavând alte surse de venit fiindcă i se confiscase averea părintească de la Curtea de Argeș, prestează munci necalificate, de la portar la mozaicar, până în 1955 când primește o slujbă cât de cât stabilă, la Serviciul Cultural al Parcului de Cultură și Odihnă „Herăstrău”, ocupând postul de asistent de muzeu. Curând va fi implicat în așa-zisul lot „Noica-Pillat”, alături de N. Steinhardt, Al. Paleologu, Sergiu Al-George, Păstorel-Teodoreanu ș.a. La proces, „Inculpatul Iordache Nicolae zis Vladimir Streinu, fiu de moșier, fost deputat P.N.Ț., scriitor reacționar, a susținut prin scris regimul de exploatare burghezo-moșieresc... După 23 august 1944, a adoptat o atitudine ostilă față de noua orânduire democratică...” Este condamnat la 7 ani de închisoare corecțională, 4 ani interdicție corecțională, confiscarea totală a averii personale și 1.000 de lei cheltuieli de judecată, pentru „uneltire contra ordinii sociale”. Urmează anii de pușcărie ai lui Streinu.

Însă ordinea din grupul lui Dan Deșliu și din grupul Mariei Banuș a fost tulburată de scânteia aprinsă de un tânăr poet moldav. Patronimul lui e aidoma cu al lui Streinu, al lui Manolescu, al lui Ceaușescu. Dar Labiș, ca și Eminescu, nu are nevoie de prenume ca să fie identificat, fiind unic. Pe Labiș, născut în 1935, ocuparea României îl prinde

copil. Părinții, ambii învățători, nu-i pot explica fiului ce se întâmplă în jur, neînțelegând poate nici ei cât și cum va stăpâni noul învingător. Drept urmare, copilul crede în ce scrie în cărțile de citire și ce-i spun dascălii. Iar cei din jur îi spun că înainte a fost rău (ceea ce era adevărat), iar de acum încolo va fi bine (ceea ce s-a dovedit că nu este adevărat). Sunt convins că adolescentul Labiș a crezut în comunism, dar nu aceasta este problema. Hitler a crezut în hitlerism, iar Stalin în stalinism. Deosebirea constă în faptul că Labiș și alții ca el nu au optat, fiindcă nu li s-a prezentat și altă variantă. Este posibil să fi crezut și Beniuț în comunism, alături de tot taraful de lăutari care au cântat regimul, începând cu bătrânii amenințați cu temnița și terminând cu elevii și studenții cărora nu le plăcea cartea și preferau să scrie lozinci la gazeta de perete sau la *Gazeta literară*, unde chiar se și plăteau versificările. Se plăteau bine.

Salvarea lui Labiș nu constă în sinceritatea poeziei lui, ci în talent. În raport cu poezii agreeate de partid și publicate în anii 1950-1956, Labiș stă ca un plop pe lângă tufele de măceș.

Bibliografie

- *** (2006) *Dicționarul biografic al literaturii române*, Aurel Sasu. Pitești: Paralela 45.
- *** (1978) *Scriitori români*, M. Zăciu (coord.). București: Editura științifică și enciclopedică.
- *** (1995-2002) *Dicționarul scriitorilor români*, vol. I-IV, M. Zăciu, M. Papahagi, A. Sasu (coord.). București: Editura F.C.R și Editura Albatros.
- *** (1979) *Dicționar cronologic. Literatura română*. I.C. Chițimia, Al. Dima (coord.). București: Editura științifică și enciclopedică.
- Manolescu, N. (2004) Paul Cornea – Profesorul nostru, în *România literară*, 43.
- Nițescu, M. (1995) *Sub zodia proletcultismului*. București: Editura Humanitas.
- Pandrea, P. (2000) *Memoriile mandarinului valah*. București: Editura Albatros.
- Ungheanu, M. (1999) *Holocaustul culturii române. 1944-1989*. București: Editura D.B.H.

Primit la redacție: iunie, 2010